

Károli Gáspár Református Egyetem
Pszichológiai Intézet
BPS1470 Szociálpszichológia műhelymunka
Léder László

Az elég jó szülő fogalma és a nemi különbségek a gyermeknevelésben

Kemenczky Anikó
HUWDTR
Pszichológia BA
4. félév

ABSZTRAKT

Háttér és célkitűzések: Különböző korokban különböző gyermeknevelési módszerek voltak elterjedtek, attól függően, hogy az adott társadalom és kultúra milyen elméletek elfogadását tette lehetővé. Néhány évszázada nem igazán gondolták túl a gyermekek nevelését, a szülők inkább csak gondozták őket, vagy ha a sok munka miatt erre sem volt idejük, megtették azt a hozzájuk közel álló idősebb gyerekek. Később a csecsemők szoptatós dajkához való küldése volt a bevett szokás. A XX. században az urbanizációt követően a szigorú fegyelem, a csecsemő sírni hagyása, a mozgáskorlátozó szoros pólyába tekerése volt elterjedt. Aztán jött Dr. Spock és Winnicott, akik az igény szerinti szoptatást, a csecsemő jelzéseire való figyelést és szülői szenzitivitást hirdették, s az elég jó szülő fogalmának megalkotásával kimondták, hogy szülőként sem kell tökéletesnek lenni. A szakirodalom foglalkozni kezdett az apák hiányának és a gyermeknevelésben való aktív részvételének következményeivel, illetve a különböző családmodellek párkapcsolati elégedettséggel való kapcsolatával, s a szülői nevelői stílusok heterogenitásának mértékével. Azt találták ugyanis, hogy a férfiak és nők máshogy nevelik a gyermekeket, illetve különböző nemű gyermekekkel is másféle interakciókba lépnek.

Jelen tanulmány azt kutatja, az általunk elért mintára mennyire jellemző a hagyományos családmódelben való gondolkodás, mennyire tartják fontosnak, hogy az apa kettesben is töltsön időt a csecsemővel, s hogy a szülőknek is legyen rendszeres „mi” idejük, illetve, hogy van-e a nemek között különbség a fegyelmezési módokban.

Módszer és eredmények: „A szülővé válunk” című online kérdőíves kutatás adatbázisát használtam, mely 273 önkéntes kitöltő (104 férfi és 169 nő) adatait tartalmazza. Az eredmények nem mutatnak szignifikáns összefüggést sem az életkor és az ideálisnak gondolt családmódel között, sem a nem és a fegyelmezési módok között, sem pedig aközött, hogy valaki rábízná-e gyermekét bétisitterre/bölcsődére és fontosnak tartja-e, hogy kettesben, gyermek nélkül is töltsön időt a párjával. Az utolsó hipotézisem első része (azon feltételezésem, hogy az, hogy a kitöltők szerint fontos-e, hogy az apa is időt töltsön kettesben a gyermekével, összefügg azzal, hogy szerintük az apa a szoptatáson kívül ugyanúgy el tudja látni a csecsemő körüli teendőket, mint az anya) szintén nem nyert bizonyítást, míg a másik két alhipotézisem (az apa gyermekkel kettesben töltött idejének fontossága pozitívan összefügg azzal, hogy az anya elmehet otthonról

kikapcsolódni, illetve negatív összefüggést mutat azzal, hogy az anyának mindig a gyermek rendelkezésére kell állnia) enyhe szignifikáns eredményre jutott.

KULCSSZAVAK: gyermeknevelés, elég jó szülő, elég jó anya, elég jó apa, nemi különbségek, gyermeknevelési tanácsok, szülői szenzitivitás

BEVEZETŐ

Mivel szüleim mindketten sok idősebb testvérrel bíró legkisebb gyermekek, s az unokatestvérek között én vagyok a legfiatalabb, láthattam felnőni az unokatestvéreim gyermekeit, bepillantást nyerve a gyermeknevelés legnagyobb magasságaiba és legmélyebb bugyraiba. Kamaszként én voltam a bébiszitter, és gyakran mondták nekem, hogy óvónőnek vagy kisgyermeknevelőnek kellene majd lennem, olyan jól értek a gyermekek nyelvén.

Bár óvónő nem leszek, jelenleg egy hároméves kislány bébiszittere vagyok, s az egyetemi alapképzés elvégzése után szülő-csecsemő konzulens képzésre szeretnék járni. Nagyon megmozgat engem az a kérdés, hogy hogyan lehet jól, vagy legalábbis elég jól gyermeket nevelni. Lehet ezt egyáltalán jól csinálni, vagy alapvetően kódolva van, hogy úgy rontjuk el a gyermekeinket, ahogy csak tudjuk? Ki az elég jó szülő, s milyen az ideális szülő-gyerek kapcsolat? Mit kell tenni, ha otthon káosz uralkodik, vagy ha a gyermek agresszív, nem fogad szót? Miért nem eszik, alszik? Ezek hétköznapi kérdések, és a legtöbb ember számára mégsem egyértelmű a válasz. Sokan eszköztelenek, s én missziómnak érzem, hogy segítsek eszközöket, megoldásokat adni a bizonytalan és elkeseredett szülők kezébe, akiknek valójában sokszor csak egy kis támaszra van szükségük, egy ötletre, hogy helyre tegyék a széklábakat (pl. szülői szenzitivitás, napirend, rutinok, elégséges táplálékbevitel, levegőzés stb.), amelyek megtartják a gyermeket, s harmonizálják a családi életet.

ELMÉLETI HÁTTÉR

Gyermeknevelés a múltban

Szülőnek lenni nem könnyű. A könyvtárak polcain sorakozó több tucat könyv különböző, akár egymásnak ellentmondó nevelési tanácsokat tartalmaz. Nehéz eligazodni ebben a rengetegben, és az ember azt érezheti, elég egy rossz mozdulat, és dől a kártyavár, egy életre megnyomorította gyermekét. De nem mindig volt ez így.

A nevelés, mint olyan, a XX. század találmánya. Az angol „parenting” szó körül-belül 45 éves – az előtte való időkre inkább a „rearing” szót lehetne használni, amely magyar megfelelője ebben a kontextusban a „gondozás” lehet. Ez a gondozás sok esetben annyiban merült ki, hogy a szülők gondoskodtak a gyermekek testi szükségleteiről – de gyakran még arról sem, mivel a sok munka miatt a gyerekeket más emberekre, nagyobb rokon vagy szomszéd gyerekekre bízta (Centre for Community Child Health, 2004). Ezen szokás hasznossága abban nyilvánult meg, hogy mire a kisebb gyerekekről gondoskodó nagyobb gyerekek szülők lettek, már kialakult bennük a saját gyermekeik gondozásához szükséges magabiztosság. Ha azonban mégis tanácsra volt szükségük, több rokont is megkérdezhetek, mivel egymás közelében laktak (Bettelheim, 1987).

Különböző korokban különböző gyermeknevelési módszerek voltak elterjedtek. A felvilágosodás korában Locke és Rousseau volt nagy hatással a szülőkre. Bár Rousseau a filozófiai értekezését nem gyermeknevelési kézikönyvnek szánta, a felsőbb osztály mégis elkezdte követni a tanácsát: a gyerekeket kint nevelték a természetben, hiányos öltözetben, kevés ételt adva nekik, illetve nem engedték szocializálódni őket. Az emögött húzódó alapgondolat az volt, hogy a gyerekeket meg kell keményíteni – s ez végül sokuk halálához vezetett (Traig, 2019).

A puritanizmus elterjedésével Angliában aztán a gyermeknevelés feladatát átvették az apák – azon gondolattól vezérelve, hogy egy ilyen fontos feladatot nem bízhatnak a nőkre, akik az eredendő bűn miatt veszélyeztetik gyermekeik lelkét. Eközben Európa más részein, főleg Franciaországban egészen a 18. századig bevett szokás volt a csecsemők szoptatós dajkához való küldése. De ez a szokás nemcsak a tehetős családok, hanem a szegények körében is elterjedt volt – mivel általában nem nézték jó szemmel, ha a szoptatós dajka a rá bízott gyermek mellett a saját csecsemőjét is táplálja, így ő is kénytelen volt továbbküldeni a gyermekét. Azonban előfordult, hogy fiatal lányok is szoptatós dajkának adták ki magukat, s a csecsemőket vízzel elkevert liszttel etették. Ez nagyban hozzájárult a magas csecsemőhalálozáshoz (Traig, 2019).

De nem feltétlen jártak jobban azon csecsemők, akik otthon maradtak. Nem volt ritka, hogy tetőtől talpig bepólyálták őket a biztonságuk érdekében, lehetetlenné téve így a mozgást, játékot és felfedezést.

A XX. század elején aztán Watson azt szorgalmazta, hogy a gyermekeket nevelőotthonokban neveljék, ne pedig az otthon melegében – mégpedig azért, hogy ne kötődjenek senkihez. Állítása szerint az anyai szeretet mérgező a kicsik számára, s mivel kora elismert pszichológusa volt, sok szülő követte a tanácsát (Traig, 2019). A CDC (Centers for Disease Control and Prevention) statisztikái szerint az akkoriban született amerikai csecsemők 10-30%-a halt meg az első születésnapja előtt (Achievements in Public Health, 1999).

Gyermekevelési tanácsokat tartalmazó könyvek – az elég jó szülő

Gyerekevelési tanácsokat tartalmazó könyvek már régóta készülnek, de igazán népszerűek az 1950-es években lettek, amikor az urbanizáció és iparosodás következtében a nagycsaládok szétszakadtak, a fiatal házaspárok másik városba, országba költöztek, s a saját gyermekük születése előtt nem volt alkalmuk tapasztalatot szerezni a gyermeknevelésben. Így a nehézségekkel szembesülő szülők egyre nagyobb számban fordultak tanácsért és magyarázatért a szakemberekhez (Bettelheim, 1987).

Fontos megemlíteni, hogy a tanácsok trend-vezéreltek, azaz a szülők azon elméleteket ismerték el és használták, amelyeket az adott korban be tudtak építeni a mindennapokba (Grose, 2020). Ez pedig generációról generációra, kultúráról kultúrára változott. Így lett elterjedt az 1900-as évek elején és közepén a szigorú napirend, az anyai ridegség, a csecsemő sírni hagyása. A nőknek akkoriban rengeteg dolguk volt, vezették a háztartást, kézzel mostak, gondozták a kertet, s mellette, ha voltak, nevelték az idősebb gyermekeket is. Mivel gyakran messzire költöztek a családjuktól a jobb élet reményében, nem volt segítségük. Így nem jutott idejük arra, hogy síró csecsemőjüket félóránként felvegyék, és igény szerint szoptassák (Oneill, 2013). Dr. Lena és Dr. William Sadler 1916-ban kiadott *Az anya és gyermeke* című könyvében azt ajánlják, hogy az anyák csak akkor érjenek a gyermekhez, ha muszáj, különben elkényeztetett, gyenge és hisztériára hajlamos lesz. Illetve még azt is írják, hogy a babákat naponta többször kell hagyni erőteljesen sírni, hogy megerősödjön a tüdejük. Sir Frederick Truby King pedig még egy napi 10 perces felső határt is megszabott az ölelésekre szánt időre (Campbell, 2013), s tőle terjedt el az, hogy a csecsemőket négyóránként kell etetni.

Később aztán egyre több helyen használtak háztartási gépeket, eldobható pelenkákat, s így az anyáknak több idejük adódott a gyermekükkel való foglalkozásra. Ekkor terjedt el Dr. Benjamin Spock gyermeknevelési útmutatója, mely szerint a szülők jó munkát végeznek, bízhatnak belső hangjukban, élvezhetik a gyermekükkel való együttlétet, s etethetik igény szerint. 1946-ban kiadott *Csecsemőgondozás, gyermeknevelés (Common Sense Book of Baby and Child Care)* című könyve az akkori Amerikában a Biblia után a legnagyobb számban eladott könyvnek számított, s mára 39 nyelvre fordították le (Encyclopedia of World Biography, n.d.).

Donald Winnicott Dr. Spock-kal egy időben, a XX. század közepén lett ismert a BBC rádió által, ahol 1943 és 1962 között adott elő az anyaságról és gyermeknevelésről. Ő alkotta meg az *elég jó szülő* kifejezést, s ennek filozófiájáról szóltak az előadások. Azt hirdette, hogy az anya sosem lehet tökéletes, mindenki él át kudarcot (Hoghughi, 1998; Bettelheim, 1987). Spockhoz hasonlóan ő is hitt a szülők intuíciójában. Szerinte az elég jó szülő képes alkalmazkodni a babája szükségleteihez, igényeihez, tükröt tart, empatikus, gondoskodó és öngondoskodó, megértő, magabiztos, és jól kommunikál a gyermekével, illetve beismeri, ha hibázik. Szerinte egyébként jobb hibázni, mint állandó szorongásban élni a tökéletesség hajszolása miatt – mivel, ha a szülő bízik önmagában, azzal megalapozza gyermeke önbizalmát is (Bettelheim, 1987).

Az elég jó szülőség fontos eleme tehát a szülői szenzitivitás, a gyermekre való ráhangolódás, tényleges igényei érzékelése, érzelmeinek visszatükrözése és verbalizálása. Bettelheim (1987) szerint a fizikai ellátáson, tápláláson és védelmen túl három dolog szükséges ahhoz, hogy a gyermek érzelmileg kiegyensúlyozott és kompetens felnőtté váljon: 1. szeretet, gondoskodás és elkötelezettség; 2. a határértékek következetes és szeretetteljes beállítása és betartása; 3. a gyermek fizikai, szellemi és erkölcsi fejlődésének elősegítése.

Anyák és a gyermeknevelés

A kortárs társadalomban nagy nyomás nehezedik az anyákra. Jó anyáknak kell lenniük, de azt senki nem mondja meg, hogyan is legyenek jó anyák. Azaz senki, és mégis mindenki megmondja – egymásnak teljesen ellentmondó tanácsokat adva. A társadalom ezen témán belül több kérdés mentén két vagy több csoportra szakad, a legalapvetőbb dolgokban is: anyatejes táplálók és tápszeresek, falatkás hozzátáplálók és pürés hozzátáplálók, egy ágyban alvók és külön szobában alvók, eldobható pelenkázók és mosható pelenkázók, illetve természetes csecsemőhigiéné-alkalmazók (EC: elimination communication, magyarul ürítési kommunikáció), stb.

A jó anya definíciója változhat a kultúrától, aktuális társadalmi normától, szocio-ökonómiai státusztól, iskolai végzettségtől, illetve életkortól függően. A média az anyákat különféle sztereotípiák közül választhatja ki, mint például az ősanya, aki minden ébren töltött pillanatot a gyermekeinek szentel, vagy a szuperanya, aki teljes munkaidős állás mellett főz, mos, takarít és gyermeket nevel. Mivel az anyaság ellentmondásos ideológiája a jó anya különböző definícióit kínálja, a nők számára nehezebb megítélni saját anyaságuk minőségét, bár ez ugyanakkor választási lehetőséget is biztosít a jó anyaság kritériumai között (Pedersen, 2016).

Johnston és Swanson (2003) négy kortárs anyatípust különböztetnek meg: 1. tradicionális, aki kizárólag a gyermekeivel foglalkozik, míg a férj a kenyérkereső; 2. neotradicionális, aki szintén főleg a gyermekeivel foglalkozik, de tervez dolgozni a jövőben, illetve részmunkaidőben kisgyermek mellett is dolgozik; 3. feminista, aki igényli párja jelenlétét a gyermeknevelésben, s ő maga szívesen dolgozik; 4. gazdasági, aki azért dolgozik, hogy gyermekeinek mindent megadhasson.

Apák és a gyermeknevelés

Fontos felismerni, hogy az apaság a várandósság elején kezdődik – s ez a tény rengeteg dolgot befolyásol közvetlenül és közvetetten. Sok kutatás talált együttjárást például a pozitív partnerkapcsolat és az anya-magzat kötődés között (Cranley, 1984; Mercer és mtsai, 1988; Sugarman, 1977; Westbrook, 1978). Az optimális társas támasz összefüggést mutat továbbá a perinatális szorongási szinttel, a várandósság lefolyásával (Brown, 1986; Colletta, 1981; Frodi és mtsai, 1984; Norbeck és Tilden, 1983; idézi Koniak-Griffin, 1993), a vajúdás hosszával és a szülés kimenetelével (császármetszés, magzati morbiditás és mortalitás) (Szeverényi, Forgács; 1994). A várandósság kilenc hónapja alatt a férfi apává fejlődik, ami befolyásolja az identitását, szerepvállalását, a párjával és a magzattal való kapcsolatát.

Egyes kutatások szerint a várandós apák 10-15%-a pszichoszomatikus terhességi tüneteket, úgynevezett couvade-szindrómát tapasztalhat, mintha ő maga is várandós lenne. Ezek a tünetek (hasi fájdalom, rendszeres hányinger, fogfájás, ingerlékenység, álmatlanság, hangulatingadozás, letargia, szorongás, memóriazavar) általában szülés után elmúlnak spontánul, de akár a gyermekágy végéig fennállhatnak. A legáltalánosabb nézet szerint az anya és magzata iránti aggodás váltja ki (Mason & Elwood, 1995), de a pszichoanalitikus megközelítés szerint a tünetek hátterében a férfi féltékenysége és a nő teremtvő ereje miatt érzett irigysége áll.

A couvade-szindrómával több kutató foglalkozott már, s azt találták, hogy azon újdonsült apák, akik átesnek ezeken a tüneteken, alacsonyabb tesztoszteron-szinttel rendelkeznek, mint azok, akik nem (Storey, Walsh, Quinton és Wynne-Edwards, 2000; idézi Bakermans-Kranenburg, 2019). Az alacsonyabb tesztoszteron-szint pedig összefüggést mutathat az apai posztnatális gondozás minőségével (Edelstein és mtsai, 2017; Gettler és mtsai, 2011; Bakermans-Kranenburg, 2019).

A történelem során az apai gondoskodás számos formáját dokumentálták, a gyermekek elsődleges gondozójának szerepétől kezdve a családját alig látó családfenntartóig (Dette-Hagenmeyer, 2014; Sriram, 2012). Ez utóbbi eset nem sok jóval kecsegtet, állítja Blankenhorn, aki az 1996-ben megjelent *Apátlan Amerika (Fatherless America)* című könyvében a következő statisztikákról számol be: az 1990-es évek Amerikájában az öngyilkosságot elkövető tinédzserek 63%-a, a javítóintézetben élő gyerekek 70%-a, a drogközpontokban ellátottak 75%-a, nemi erőszakot elkövetők 80%-a, a fiatal korúak börtönében lévők 85%-a, s az elszökött gyerekek 90%-a nőtt fel apa nélkül. Az apa nélkül felnövő fehér kamasz lányok pedig ötször nagyobb eséllyel esnek teherbe, mint azon lányok, akiket szüleik együtt nevelnek (Léder, 2019).

Az apákat érintő kutatások a második világháború után kezdtek terjedni, melyet az apa jelenlétének hiánya (háború, fogság, halál miatt) iránti növekvő érdeklődés váltott ki. A tanulmányok szerint az apahiány a gyermekeket visszavonhatatlanul károsította (Sears, 1951; idézi Lamb, 2000). Ezen vizsgálatok hatására született meg 1976-ban Michael Lamb könyve, *Az apa szerepe a gyermek fejlődésében (The Role of the Father in Child Development)* címmel, melynek megjelenése után jelentősen megnőtt az apák részvétele a gyermeknevelésben (Bakermans-Kranenburg, 2019). Ez a tendencia megmaradt, s a 2010-es években az apák a fejlettebb, nyugati társadalmakban már háromszor-hatszor többet foglalkoztak gyermekeikkel az 1960-as évekhez képest (Craig & Mullan, 2010; Sayer, Bianchi és Robinson, 2004). Ehhez nyilván hozzájárult az anyák növekvő aránya a fizetett munkaerőben, s az ebből fakadó nemiszerep-változások (Dette-Hagenmeyer, 2014), illetve a válási arányok és az egyedülálló szülők számának növekedése (Marsiglio és mtsai, 2000).

Nemi különbségek

Az anyák a legtöbb kultúrában többet fektetnek gyermekeikbe, mint az apák. Ez evolúciós szempontból egyáltalán nem meglepő (Lehr-Essex, 2005), de ezen túl a férfiak és nők közötti jövedelemkülönbség miatt gazdaságilag is észszerűbb, ha az anya marad otthon a gyermekkel, míg

az apa dolgozik. Gaunt (2008) kutatása szerint szintén fontos aspektus, hogy az anyák öntudatlanul bár, de vonakodhatnak átadni a gyermekneveléssel járó feladatokat (Bakermans-Kranenburg, 2019). S mivel a nők dominálják a gyermekkel töltött időt, több tapasztalatot szereznek, jobban megismerik a gyermeküket, szenzitívebbé válnak a jelzéseire, és végső soron sokkal kompetensebbé válnak, mint az apák, akik a tapasztalathiány miatt kevésbé veszik észre gyermekük jelzéseit, kevésbé ismerik őt, s így inkább átadják a felelősséget az anyáknak – konszolidálva ezzel azt a sztereotípiát, hogy az anya az elsődleges gondozó, az apa csak másodlagos, akinek a család anyagi támogatása jutott feladatul. Ezt Eberhart Schäfer retradicionálódásnak nevezi, amibe szerinte az első gyermekük megszületése után lévő fiatal párok nagy része belecsúszik (Léder, 2019).

Ezzel kapcsolatban fontos megemlíteni Cowan (1988), Belsky és munkatársai (1989), Walker (1999), illetve Walzer (1996) kutatását, amelyek azt találták, hogy az első gyermek vállalása után, ha a szülők ilyen hagyományosabb nemi szerepbe térnek át, csökken a nők párkapcsolati elégedettsége, s növekszenek a párkapcsolati konfliktusok (Hackel, 1992; Kilzer, 2011). Ez már önmagában is jelentős összefüggés, amit még relevánsabbá tesz az a korreláció, amelyet néhány kutatás talált az apa-gyermek kapcsolat és a házastársi kapcsolat minősége között (Barber, 1987; Belsky, Youngblade, Rovine és Volling, 1991; Goldberg és Easterbrooks, 1984; idézi Blair, 1994). Blair (1994) összefoglalója szerint míg a nők a nőiséget és anyaságot külön-külön érzékelik, a férfiak valószínűleg kevésbé választják szét a férfiasságot és apaságot – s ezért lehetséges ilyen magas összefüggést találni a férj-feleség és az apa-gyermek kapcsolat között. A házasság és a szülők közötti viszony tehát esszenciális a gyermeknevelés szempontjából. Ezek azonban valószínűleg oda-vissza hatnak egymásra, hiszen a nők körében több kutatás talált szoros összefüggést a házastársi elégedettség és az apával való gyermekgondozási feladatok megosztása között (Grote, Naylor és Clark, 2002; Stevens és mtsai, 2007; Wilcox és Nock, 2006; idézi Galovan, 2013; Yogev és Brett, 1985).

Az apák körül-belül feleannyi időt töltenek egyedül gyermekeikkel (főleg kora gyermekkorban), mint az anyák (Wood & Repetti, 2004; idézi Bakermans-Kranenburg, 2019), pedig több kutatás és a gyakorlat is bizonyítja, hogy nincs különbség az anyák és apák kompetenciája között, ami a kisgyermekgondozást illeti (Lamb, 2000). Ha ez a feladat valami miatt az apákra hárul (egyedülálló apák), ők is helyt tudnak állni (Risman, 1986).

Az *anyai* és *apai* minőség különböző nevelési stílust feltételez, s ezen nembeli sajátosságokat, szülői magatartást az egyedülálló anyák és egyedülálló apák is megőrzik (Casper, 1997; Popenoe, 1996; Pruett, 2000; idézi Dufur, 2010). Néhány kutatás már született ebben a témában, s azt találták, az anyák inkább mérvadóbb, az apák pedig inkább tekintélyelvűbb nevelési stílust alkalmaznak. Más vizsgálatok viszont arra jutottak, a férfiak megengedőbbek, mint a nők, legalábbis a nők pontozása szerint (Russell, 1998). Leve és Fagot (1997) által készített tanulmány azonban megkérdőjelezi ezeket a nemi különbségeket. Ők azt feltételezik, hogy a szülői stílus függhet a munkavállalástól is, mivel az apák jobban bevonódnak gyermekeik életébe, ha az anya is dolgozik, megosztva így a család eltartásának terhét. Szerintük tehát ez a stílusbeli különbség részben a „tradicionális” családi felállásból következik, amely jellemző volt a fent említett vizsgálati mintákra (Russell, 1998).

Minden esetre egyes kutatások szerint az anyák több érvelést használnak, együttérzőbbek, és demokratikusabbak, s ezen tulajdonságok a férfiakra főleg akkor jellemzőek, ha lányuk van. Több kutatás bizonyítja, hogy a szülők, főként az apák eltérően viselkednek a fiukkal és a lányukkal szemben (Lytton & Romney, 1991; Siegal, 1987), eltérően reagálnak például az agresszióra, vagy különféle játékokkal való játszásra (baba, autó), s Baumrind (1973, 1975) tipológiája szerint a lányok több indoklást kapnak, mint a fiúk. Eisenberg (1996) a négyéves gyermekekkel végzett vizsgálata során azt találta, hogy ennek megfelelően a kislányok a kisfiúkhoz képest sokkal több indoklással és magyarázattal szolgálnak, ha valamivel szemben ellenkeznek. Russell (1998) lehetségesnek tartja, hogy az apai és anyai nevelési stílus közötti különbség innen, a gyermekkorból eredeztethető – a gyerekek a velük interakcióba lépő szülői mintát viszik tovább, s alkalmazzák kortársaikon, majd később a saját gyermekeiken.

HIPOTÉZISEK

1. Feltételezem, hogy a kitöltők életkora korrelál azzal, hogy szerintük kinek milyen feladatokat kell ellátnia a családban.
2. Feltételezem, hogy a kitöltők nemével összefüggést mutat az, hogy mennyire értenek egyet az egyes fegyelmezési, büntetési módokkal.
3. Feltételezem, hogy a tény, hogy a kitöltők rábíznák-e gyermeküket egy bébiszitterre/bölcsődére, összefügg azzal, hogy szerintük fontos-e, hogy párjukkal néha kettesben legyenek.
4. Feltételezem, hogy az, hogy a kitöltők szerint fontos-e, hogy az apa is időt töltsön kettesben a gyermekével:
 - a. összefügg azzal, hogy szerintük az apa a szoptatáson kívül ugyanúgy el tudja látni a csecsemő körüli teendőket, mint az anya.
 - b. pozitív összefüggést mutat azzal, hogy az anya elmehet otthonról kikapcsolódni.
 - c. negatív összefüggést mutat azzal, hogy az anyának mindig a gyermek rendelkezésére kell állnia.

MÓDSZER

Eljárás

Kutatásom a Károli Gáspár Református Egyetem Szociálpszichológiai és Interkulturális Pszichológiai Tanszékének és az Apa Akadémiának, Léder László által vezetett közös kutatómunkájához (cím: Szülővé válunk; etikai engedélyszám: BTK/1203-1/2021) kapcsolódik. Az általunk, 2021. februártól 2021. májusig tartó intervallumban összegyűjtött adatokból készült adatbázist használtam. Ez azon személyekről szóló információkat tartalmazza, akik kitöltötték a <https://www.apaakademia.hu/> honlapon található kérdőívet. A kitöltés tehát online, anonim módon történt, s az összes kérdés megválaszolása opcionális volt, tehát nem kötelező. A kutatás során kényelmi mintavételi eljárást alkalmaztunk, megcélózva az első közös gyermekük vállalása előtt álló párokat. Ennek megfelelően mindkét fél egymástól független kitöltését vártuk.

Vizsgálati személyek

A kutatásban való részvételi lehetőségről az Apa Akadémia honlapján jelent meg a tájékoztató, illetve maga a kérdőív is, s ezt követően több internetes platformon, közösségimédia-felületen is megosztottuk. A kérdőívet 279 személy töltötte ki önkéntesen, de ebből hatan kétszer küldték el, így a másodpéldányokat töröltem. Szóval végül 273 ember maradt, 104 férfi (38%) és 169 nő (62%). Ez a nemi egyenlőtlenség jelzi, hogy sokan a kifejezett kérésünkre sem párban töltötték ki a kérdőívet. A kitöltők átlagéletkora 29,8 év (szórás 6,24 év) a legfiatalabb 18, a legidősebb 52 éves. A nők átlagéletkora 28,4 év (szórás 5,6 év), a férfiaké pedig 32 év (szórás 6,58 év). A családi állapotukat tekintve 182 fő, tehát a válaszadók 66,7%-a házas, 66-an élettársi kapcsolatban élnek, s 25-en mindkét kérdésre, azaz, hogy házasak-e vagy élettársi kapcsolatban élnek-e, nemmel válaszoltak. Az iskolai végzettséget tekintve 3,3% (9 fő) általános iskolai, 41,83% (114 fő) középiskolai, 54,9% (150 fő) főiskolai vagy egyetemi végzettséggel rendelkezik. 71 fő (26%) válaszolta azt, hogy tudja, mit jelent az elég jó szülő fogalma, 119 személy (43,6%) nem hallott még róla, míg 83 fő (30,4%) állítja, hogy hallott már róla, de nem tudja pontosan, mi az.

Mérőeszközök

Hozzáférés alapú, online anonim kérdőívet használtunk, melynek végén a kitöltők önkéntesen megadhatták az e-mail címüket. A kitöltési intervallum 2021 februárjától 2021 májusáig tartott. A kérdőív az általános adatok (nem, életkor, családi állapot, végzettség) (1. ábra) és élettörténeti tényezők (2. ábra) felvételével indul, majd rátér a gyermekvállalással és gyermekneveléssel kapcsolatos attitűdökre (3. és 4. ábra), illetve a szülők közötti munkamegosztással kapcsolatos attitűdökre (5. és 6. ábra).

Statisztikai elemzés

Az adatokat a ROPStat 2.0 programmal elemeztem. Az első két hipotézisem esetén három változót kódoltam egybe, majd a normalitás és a szóráshomogenitás tesztelését követően Spearman-féle rangkorrelációt alkalmaztam. A második hipotézisemnél χ^2 -próbát használtam, míg ezen próba feltételei nem teljesültek a harmadik és negyedik hipotézisemnél. Így ezek vizsgálatához össze kellett vonnom csoportokat, 2x2-es kereszttáblát kapva, amelyre már tudtam Fisher-egzakt-próbát futtatni.

EREDMÉNYEK

H₁: Az első hipotézisem esetén először három változót kellett, hogy egy változóba kódoljak. Ezek a következők voltak: 1. „A család eltartása szerintem elsősorban” (fordított értékű), 2. „A háztartási munka szerintem elsősorban”, 3. „Az első évben a gyermekgondozás (etetés, pelenkázás, fürdetés, altatás, játék) melyik szülő elsődleges feladata?”. Az így keletkezett új változó értéke 1-től 5-ig terjed, ahol az 1-es érték a tradicionális gondolkodást (tehát az apa tartja el a családot, az anya pedig vezeti a háztartást és legtöbbször egyedül gondozza a gyermeket), a 3-as érték pedig az újszerűbb gondolkodást (a házastársak megosztják a család eltartásának, a házvezetésnek és a gyermek gondozásának terhét), míg az 5-ös érték a tradicionális ellenpólusa (az anya feladata a család eltartása, az apa vezeti a háztartást és gondozza a gyermeket).

Mivel három kvalitatív változóból készítettem egy kvantitatívát, s a másik változóm a kitöltők életkora, a hipotézisem teszteléséhez korrelációt futtattam le, amely két változó közti kapcsolat szorosságának mérésére szolgál. Először azonban lefuttattam egy paraméterpróbát, amely a normalitás sérülését jelezte (7. ábra), így a korrelációs vizsgálatok közül a Spearman-félet választottam. A 8. ábrán látható, hogy ennek értéke $\rho = -0,043$ ($p = 0,4821$) lett. Ez azt jelenti, hogy a két változó között jelentéktelen, de negatív (tehát minél idősebb az illető, annál inkább gondolkodik hagyományos családmódlben), nem szignifikáns együttjárás tapasztalható. A hipotézist tehát elvetem.

H₂: A második hipotézisem esetén, mivel minden változóm kvalitatív volt, kereszt táblás elemzést futtattam le. A következő három változót vettem össze a kitöltők nemével: 1. „Nem ítélem el azt, aki, ha kijön a sodrából, kiabál a gyermekével.”, 2. „Nem ítélem el azt, aki indokolt esetben szóban megfenyíti a gyermekét.”, 3. „Nem ítélem el azt, aki indokolt esetben, a gyermek érdekében ad neki egy-két pofont.”. Ezekre a kérdésekre azonban nem válaszolt az összes kitöltő, mindössze 84-en, így csak az ő adataikkal tudtam dolgozni. A 9. ábrán látható, hogy az első két változó esetén a χ^2 -próba nem mutat ki szignifikáns összefüggés a nemmel: $\chi^2 = 4,114$ ($p = 0,221$), illetve $\chi^2 = 0,880$ ($p = 0,9275$). A harmadik változó esetén nem teljesül a χ^2 -próba feltétele, azaz, hogy a cellák 80%-ban 5-nél magasabb értéket tartalmazzanak (10. ábra), így a 4-es és az 5-ös értéket összevontam. Az így kapott értékek: $\chi^2 = 0,696$ ($p = 0,8741$) nem szignifikánsak (11. ábra), azaz a hipotézisem nem nyert bizonyítást.

H₃: A harmadik hipotézisemben két kvalitatív változót vizsgáltam, így itt is keresztábrás elemzést kellett használnom. Azonban mivel a várt gyakoriságok száma sok cellában nem haladta meg az ötöt, nem teljesült a Khi²-próba feltétele (12. ábra), tehát más eljárást kellett alkalmaznom. Mindkét változót két csoportba tömörítettem: az 1-es csoportba az 1-től 3-ig tartó értékekkel válaszolók kerültek, a másodikba pedig a 4-5 értékekkel válaszolók. Így kaptam egy 2x2-es keresztábrát, amelyen Fisher-egzaktpróbát futtattam. Az eredmények sem a békisitteres (egyoldalú: $p=0,1301$; kétoldalú: $p=0,1950$), sem pedig a bölcsődés változóm esetén (egyoldalú: $p=0,5776$; kétoldalú: $p=1,0000$) nem mutatnak összefüggést, egyik sem lett szignifikáns (13. és 14. ábra).

H₄: Feltételezésem szerint szignifikáns összefüggés található aközött, hogy válaszadó számára releváns, hogy az apa is időt töltsön kettesben a gyermekével, és aközött, hogy:

- a) Az apa a szoptatáson kívül ugyanúgy el tudja látni az újszülöttet, mint az anya. Mivel mindkét változóm kvalitatív, újra keresztábrás elemzést futtattam, de mivel nem teljesült a Khi²-próba feltétele, itt is össze kellett vonnom csoportokat, amelyet az előzőekhez hasonlóan végeztem el (1. csoport: 1-3 értékek, 2. csoport: 4-5 értékek). A Fisher-egzaktpróba eredménye (egyoldalú: $p=0,452$; kétoldalú: $p=0,452$) nagyon gyenge szignifikanciát mutat, s a fi kontingencia-együttható értéke ($-0,244$) elhanyagolható (15. ábra).
- b) Az anya a szülést követő első hónapokban elmenjen otthonról kikapcsolódni. Mint az előző esetben, itt is két csoportba kellett sorolnom a változókat, amelyeken aztán Fisher-egzaktpróbát végeztem el. Az eredmény (egyoldalú: $p=0,0176$; kétoldalú: $p=0,0176$) enyhén szignifikáns, de a fi kontingencia-együttható ($0,306$) gyenge kapcsolatot mutat (16. ábra). Tehát az eredmény szakmailag elhanyagolható, bár látható egy nagyon gyenge pozitív összefüggés.
- c) Az anya óvodáskorig 0-24 elérhető legyen a gyermeke számára. Ezen hipotézisem vizsgálatánál is 2x2-es keresztábrát készítettem, és Fisher-egzaktpróbát alkalmaztam, mely (egyoldalú: $p=0,0810$; kétoldalú: $p=0,0810$) mindössze tendencia-szintű szignifikanciát mutat, s a fi kontingencia-együttható ($-0,205$) is nagyon gyenge kapcsolatról ad számot (17. ábra).

DISZKUSSZIÓ

Bár az általam tesztelt hipotézisek nem nyertek bizonyítást, számos kutatás támasztja alá a vizsgált változók közötti összefüggést. Russell (1998) említi, hogy nagyon sok vizsgálat jutott arra a konklúzióra, hogy az apák tekintélyelvűbb nevelési stílust alkalmaznak. S bár a mi kérdőívünk nem tartalmazott olyan kérdéseket, amelyekből egyértelműen meg lehetne állapítani, ki milyen stílust tart elfogadhatónak, három kérdést feltettünk a gyermekek fenytésével és büntetésével kapcsolatosan, s feltételeztem, hogy a nők és férfiak között szignifikáns lesz a különbség.

Bár ez végül nem teljesült, szerintem érdemes megnézni a 9. és 10. ábrát, ahol látható, hogy a kérdésekre válaszoló 53 nőtől 4-en értettek teljes mértékben egyet azzal az állítással, hogy „Nem ítélem el azt, aki, ha kijön a sodrából, kiabál a gyermekével.”, 8-an azzal, hogy „Nem ítélem el azt, aki indokolt esetben szóban megfenyíti a gyermekét.”, 2-en pedig azzal, hogy „Nem ítélem el azt, aki indokolt esetben, a gyermek érdekében ad neki egy-két pofont.”. A 31 férfiból ugyanezen állításokkal 2-en, 5-en, illetve 3-an értettek teljes mértékben egyet. A százalékok a következőképpen alakultak: 7.5%, 15.1%, 4% a nők esetén, s 6.5%, 16.1%, 9.7% pedig a férfiak esetén. Ha azokat a válaszadókat vesszük figyelembe, akik ezen kérdésekre 4-es vagy 5-ös értékelést adtak, akkor ezek a százalékok így változnak: 32.1%, 43.4%, 13.2% nő, s 29%, 48.4%, 19.4% férfi. Érdemes lenne több embert bevonni a vizsgálatba, illetve a kérdőívet más kérdésekkel is kiegészíteni, amelyekkel jobban differenciálhatóvá válna a minta. Ezen túl lehetne egy longitudinális vizsgálatot is végezni, azokkal a kitöltőkkel, akik rövid időn belül szülőkké válnak – s megkérdezni, a gyermekáldás után hogyan vélekednek magukról, mint szülőkről, máshogy tekintenek-e a gyermeknevelésre, máshogy látják-e saját szüleiket. Illetve még meg lehetne kérdezni, a kitöltők szüleire milyen nevelési stílus volt jellemző, s megnézni, mekkora a korreláció a saját és az azonos nemű szülő nevelési stílusa között.

Az első hipotézisem kapcsán fontos megjegyezni, hogy a kutatás az első gyermeküket váró párokat célozta meg, így a kitöltők nagy része húszas és harmincas éveiben jár – a néhány 40 éven felüli kitöltő között pedig vannak vezető beosztásban dolgozók, illetve vállalkozók, akik lehet, a gyermekvállalás előtt sikeres karrierre vágytak. Ezért elképzelhető, hogy az idősebb kitöltők nem a hagyományos családmódelben gondolkodnak, s ez hozzájárulhatott ahhoz, hogy nem lehet kimutatni az életkorukból adódó szignifikáns különbségeket.

A negyedik hipotézisemnél nagy probléma volt, hogy túl kevés elemszámmal dolgoztam – mivel a kérdésekre 273 ember közül mindössze 84-en válaszoltak. Ebből kifolyólag nem volt meg a keresztábrás elemzéshez szükséges cellánkénti 5 elemszám – amely a χ^2 -próba feltétele –, ami egy 5x5-ös keresztábrán egymással teljes függetlenségben lévő változók esetén minimum 125 kitöltőt jelentene. Így össze kellett vonnom csoportokat, hogy a Fisher-egzakt-próbát lefuttathassam.

A kutatásunk további problémájának látom a kitöltők neme közötti aránytalanságot – bár ez nem meglepő annak tudatában, hogy a nők nagyobb válaszadási hajlandósággal rendelkeznek.

Természetesen a kutatásból nyert adatokból így is sok dolog leszűrhető – bonyolultabb statisztikák lefuttatásával, több változó bevonásával. Olyan konstruktumok, mint hogy ki mit gondol az elég jó szülő fogalmáról, szerinte ki az elég jó anya és apa, milyen szülői feladatmegosztást lát ideálisnak, mit gondol a különféle segítség (nagyszülők, bétiszitter, bölcsőde) igénybevételéről, illetve a gyermekek fegyelmezéséről és büntetéséről, nagyban függhet az egyéni élettörténetétől, a családi mintától, az ismerősi körben látott szokásoktól, iskolai végzettségtől, szocio-ökonómiai státusztól, stb., de ezen dolgozat egyszerűbb volta miatt nem hivatott ilyen összefüggések feltárására.

IRODALOMJEGYZÉK

1. Achievements in Public Health, 1900-1999: Healthier Mothers and Babies. (1999, October 1). Centers for Disease Control and Prevention.
2. Bakermans-Kranenburg, M. J., Lotz, A., Alyousefi-van Dijk, K., & van IJzendoorn, M. (2019). Birth of a Father: Fathering in the First 1,000 Days. *Child development perspectives*, 13(4), 247–253. <https://doi.org/10.1111/cdep.12347>
3. Barber, B. K. (1987). Marital quality, parental behaviors, and adolescent self-esteem. *Family Perspective*, 21, 244-268.
4. Baumrind, D. (1973). The development of instrumental competence through socialization. In A. Pick (Ed.), *Minnesota Symposia on Child Psychology* (Vol. 7, pp. 3-46), Minneapolis: University of Minnesota Press.
5. Baumrind, D. (1975). The contributions of the family to the development of competence in children. *Schizophrenia Bulletin*, 14, 12-37.
6. Belsky, J., Rovine, M., & Fish, M. (1989). The developing family system. In M. Gunnar (Ed.), *Systems and development: Minnesota symposium on child psychology. Volume 22*. Hillsdale, NJ: Erlbaum
7. Belsky, J., Youngblade, L., Rovine, M., & Volling, B. (1991). Patterns of marital change and parent-child interaction. *Journal of Marriage and the Family*, 53, 487-498.
8. Bettelheim, B. (1994). *A Good Enough Parent: A Book on Child-Rearing*. (Rakovszky Zsuzsa, Az elég jó szülő: Könyv a gyermeknevelésről). Gondolat Könyvkiadó. (Original work published 1987). ISBN: 9639303763
9. Blair, S. L., Wenk, D., & Hardesty, C. (1994). Marital Quality and Paternal Involvement: Interconnections of Men's Spousal and Parental Roles. *The Journal of Men's Studies*, 2(3), 221–237. <https://doi.org/10.3149/jms.0203.221>
10. Brown, M. A. (1986). Social support, stress and health: A comparison of expectant mother and fathers. *Nursing Research*, 35, 72-76.
11. Campbell, A. (2013, May 4). *Six childcare gurus who have changed parenting*. Retrieved from <https://www.bbc.com/news/magazine-22397457>
12. Casper, L. M. (1997). My daddy takes care of me! Fathers as care providers. *Current population*

13. Centre for Community Child Health. (2004). *Literature Review: Parenting Information Project*. Commonwealth of Australia. ISBN: 1920851445
14. Colletta, N. D. (1981). Social support and the risk of maternal rejection. *Journal of Psychology*, 109, 191-197.
15. Cowan, P. A., & Cowan, C. P. (1988). Changes in marriage during the transition to parenthood: Must we blame the baby? In G. Y. Michaels & W. A. Goldberg (Eds.), *The transition to parenthood: Current theory and research*. Cambridge, England: Cambridge University Press.
16. Craig, L., & Mullan, K. (2010). Parenthood, gender and work-family time in the United States, Australia, Italy, France, and Denmark. *Journal of Marriage and Family*, 72, 1344–1361. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2010.00769.x>
17. Cranley MS. (1981). Development of a tool for the measurement of maternal attachment during pregnancy. *Nurs Res*. 1981 Sep-Oct;30(5):281-4. PMID: 6912989.
18. Dette-Hagenmeyer, Dorothea & Erzinger, Andrea & Reichle, Barbara. (2014). The changing role of the father in the family. *European Journal of Developmental Psychology*. 11. 129-135. 10.1080/17405629.2014.883313.
19. Dr Szeverényi Péter & Dr Forgács Attila (1994). A szülés alatti társas támasz jelentősége, *Magyar Nőorvosok Lapja* 57, 357—358.
20. Dufur, M. J., Howell, N. C., Downey, D. B., Ainsworth, J. W., & Lapray, A. J. (2010). Sex Differences in Parenting Behaviors in Single-Mother and Single-Father Households. *Journal of Marriage and Family*, 72(5), 1092–1106. doi:10.1111/j.1741-3737.2010.00752.x
21. Edelstein, R. S., Chopik, W. J., Saxbe, D. E., Wardecker, B. M., Moors, A. C., & LaBelle, O. P. (2017). Prospective and dyadic associations between expectant parents' prenatal hormone changes and postpartum parenting outcomes. *Developmental Psychobiology*, 59, 77–90. <https://doi.org/10.1002/dev.21469>
22. Eisenberg, A.R. (1990). The conflict talk of mothers and children: Patterns related to culture, SES, and gender of child. *Merrill-Palmer Quarterly*. 42.438452.
23. Encyclopedia of World Biography. (n.d.). *Benjamin Spock Biography*. Retrieved May 19, 2021, from <https://www.notablebiographies.com/Sc-St/Spock-Benjamin.html>

24. Frodi, A., Keller, B., Foye, H., Liptak, G., Bridges, L., Grolnick, W., Berko, J., McAnarney, E. and Lawrence, R. (1984). Determinants of attachment and mastery motivation in infants born to adolescent mothers. *Infant Mental Health Journal*, 5, 15-23.
25. Galovan, Adam & Holmes, Erin & Schramm, David & Lee, Thomas. (2014). Father Involvement, Father–Child Relationship Quality, and Satisfaction With Family Work. *Journal of Family Issues*. 35. 1846-1867. 10.1177/0192513X13479948.
26. Gaunt, R. (2008). Maternal gatekeeping: Antecedents and consequences. *Journal of Family Issues*, 29, 373–395. <https://doi.org/10.1177/0192513X07307851>
27. Gettler, L. T., McDade, T. W., Feranil, A. B., & Kuzawa, C. W. (2011). Longitudinal evidence that fatherhood decreases testosterone in human males. *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America*, 108, 16194–16199. <https://doi.org/10.1006/hbeh.1997.1407>
28. Goldberg, W. A., & Easterbrooks, M. A. (1984). The role of marital quality in toddler development. *Developmental Psychology*, 20, 504-5 14.
29. Grose, J. (2020, October 1). *A Brief History of Questionable Parenting Advice*. Retrieved from <https://www.nytimes.com/2020/10/21/parenting/vintage-parenting-advice-archives.html>
30. Grote, N. K., Naylor, K. E., & Clark, M. S. (2002). Perceiving the division of family work to be unfair: Do social comparisons, enjoyment, and competence matter? *Journal of Family Psychology*, 16, 510-522. doi:10.1037/0893-3200.16.4.510
31. Hackel, L. S., & Ruble, D. N. (1992). Changes in the marital relationship after the first baby is born: predicting the impact of expectancy disconfirmation. *Journal of personality and social psychology*, 62(6), 944–957. <https://doi.org/10.1037//0022-3514.62.6.944>
32. Houghugh, M., & Speight, A. N. (1998). Good enough parenting for all children--a strategy for a healthier society. *Archives of disease in childhood*, 78(4), 293–296. <https://doi.org/10.1136/adc.78.4.293>
33. Johnston, D. D., & Swanson, D. H. (2003). Invisible mothers: A content analysis of motherhood
34. Kilzer, G., & Pedersen, D. E. (2011). *The division of child care among couples with young children: An empowerment model*. *The Social Science Journal*, 48(2), 345–355. doi:10.1016/j.socij.2010.11.012

35. Koniak-Griffin D, Lominska S, Brecht ML. (1993). Social support during adolescent pregnancy: a comparison of three ethnic groups. *J Adolesc.* 1993 Mar;16(1):43-56. doi: 10.1006/jado.1993.1004. PMID: 8496468.
36. Léder, L. (2019). *Csendes apaforradalom*. L'Harmattan Kiadó. ISBN: 9789634145325
37. Lehr Essex, E., & Hong, J. (2005). *Older Caregiving Parents: Division of Household Labor, Marital Satisfaction, and Caregiver Burden**. *Family Relations*, 54(3), 448–460. doi:10.1111/j.1741-3729.2005.00330.x
38. Leve, L.D.. & Fagot. B.I. (1997). Gender-role socialization and discipline processes in one- and two-parent families. *Sex Roles*. 36, 1-21.
39. Lytton, H.. & Romncy. D.M. (1991). Parents' differential socialization of boys and girls: A mem-analysis. *Psychological Bulletin*. 109. 267-296.
40. Marsiglio, W., Amato, P. R., Day, R. D., & Lamb, M. E. (2000). Scholarship on fatherhood in the 1990s and beyond. *Journal of Marriage and Family*, 62, 1173–1191.
41. Mason, C., & Elwood, R. (1995). Is there a physiological basis for the couvade and onset of paternal care? *International Journal of Nursing Studies*, 32, 137–148. [https://doi.org/10.1016/0020-7489\(94\)00038-L](https://doi.org/10.1016/0020-7489(94)00038-L)
42. Mercer R.T., Ferketich S.L., May K., DeJoseph J. & Sollid D. (1988) Further exploration of maternal and paternal fetal attachment. *Research in Nursing and Health* 2, 83–95.
43. Michael E. Lamb (2000) The History of Research on Father Involvement, *Marriage & Family Review*, 29:2-3, 23-42, DOI: 10.1300/J002v29n02_03
44. Norbeck, J. S. and Tilden, V. P. (1983). Life stress, social support, and emotional disequilibrium in complications of pregnancy: A prospective, multivariate study. *Journal of Health and Social Behaviour*, 24, 30-46.
45. Oneill, T. (2013, April 19). 'Don't Think of Ugly People': How Parenting Advice Has Changed. Retrieved from <https://www.theatlantic.com/health/archive/2013/04/dont-think-of-ugly-people-how-parenting-advice-has-changed/275108/>
46. Pedersen, S. (2016). *The good, the bad and the “good enough” mother on the UK parenting forum Mumsnet*. *Women’s Studies International Forum*, 59, 32–38. doi:10.1016/j.wsif.2016.09.004
47. Popenoe, D. (1996). *Life without father*. New York: Free Press.

48. Pruett, K. D. (2000). *Fatherneed: Why father care is as essential as mother care for your child*. New York: Free Press.
49. Risman, B. J. (1986). *Can Men "Mother"? Life as a Single Father*. *Family Relations*, 35(1), 95. doi:10.2307/584288
50. Russell, A., Aloa, V., Feder, T., Glover, A., Miller, H., & Palmer, G. (1998). *Sex-Based Differences in Parenting Styles in a Sample with Preschool Children*. *Australian Journal of Psychology*, 50(2), 89–99. doi:10.1080/00049539808257539
51. Sayer, L. C., Bianchi, S. M., & Robinson, J. P. (2004). Are parents investing less in children? Trends in mothers' and fathers' time with children. *American Journal of Sociology*, 110(1), 1-43. doi: 10.1086/386270
52. Sears, P. S. (1951). Doll play aggression in normal young children: Influence of sex, age, sibling status, father's absence. *Psychological Monographs*, 65, No. 6.
53. Siegal, M. (1987). Are sons and daughters treated more differently by fathers than by mothers? *Developmental Review*. 7. 183-209.
54. Sriram, R., & Navalkar, P. G. (2012). *Who is an "Ideal" Father? Father, Mother and Childrens' Views*. *Psychology and Developing Societies*, 24(2), 205–237. doi:10.1177/097133361202400206
55. Stevens, D. P., Minnotte, K. L., Mannon, S. E., & Kiger, G. (2007). Examining the "neglected side of the work-family interface": Antecedents of positive and negative family-to-work spillover. *Journal of Family Issues*, 28, 242-262. doi:10.1177/0192513X06294548
56. Storey, A. E., Walsh, C. J., Quinton, R. L., & Wynne-Edwards, K. E. (2000). Hormonal correlates of paternal responsiveness in new and expectant fathers. *Evolution and Human Behavior*, 21, 79–95. [https://doi.org/10.1016/S1090-5138\(99\)00042-2](https://doi.org/10.1016/S1090-5138(99)00042-2)
57. Traig, J. (2019). *Act Natural: A Cultural History of Misadventures in Parenting*. Ecco. ISBN: 9780062469809
58. Walker, A. J. (1999). Gender and family relationships. In M. B. Sussman, S. K. Steinmetz, & G.W. Peterson (Eds.), *Handbook of marriage and the family* (2nd ed., Vol. 1, pp. 439–474). New York: Plenum Press.
59. Walzer, S. (1996). Thinking about the baby: Gender and divisions of infant care. *Social Problems*, 43, 219–234.

60. Westbrook, M. (1978). The reaction to childbearing and early maternal experience of women with differing marital relationships. *British Journal of Medical Psychology*, 51, 191 - 199.
61. Wilcox, B., & Nock, S. (2006). What's love got to do with it? Equality, equity, and women's marital quality. *Social Forces*, 84, 1321-1345.
62. Wood, J. J., & Repetti, R. L. (2004). What gets dad involved? A longitudinal study of change in parental child caregiving involvement. *Journal of Family Psychology*, 18, 237–249. <https://doi.org/10.1037/0893-3200.18.1.237>
63. Yogev, S., & Brett, J. (1985). Perceptions of the Division of Housework and Child Care and Marital Satisfaction. *Journal of Marriage and the Family*, 47(3), 609. doi:10.2307/352262

MELLÉKLETEK

1. ábra

Neme?	☐ Férfi ☐ Nő
Házass?	☐ Igen ☐ Nem
Élettársi kapcsolatban él?	☐ Igen ☐ Nem
Életkora?	<i>Saját válasz</i>
Végzettsége?	☐ 8 általános ☐ középokú ☐ felsőok
Beosztása?	☐ vezető ☐ alkalmazott ☐ vállalkozó ☐ munkanélküli ☐ diák/hallgató

2. ábra

Van testvére?	☐ Igen, 1 testvérem van ☐ Igen, 2 testvérem van ☐ Igen, 3 vagy több testvérem van ☐ Nincs
Két szülő nevelte fel?	☐ Igen ☐ Nem
Volt már házass (jelenlegi kapcsolata előtt)?	☐ Igen ☐ Nem
Van már gyermeke másik kapcsolatból?	☐ Igen ☐ Nem ☐ Egyéb

3. ábra

Hallott már az „elég jó szülő” fogalmáról?	☐ Igen, tudom, mi az. ☐ Hallottam már, de nem tudom pontosan, mi az. ☐ Nem hallottam róla.
Szerintem az a jó anya, aki...	<i>Kifejtős</i>
Szerintem az a jó apa, aki...	<i>Kifejtős</i>

4. ábra

Kérem, értékelje a skálán, mennyire ért egyet az alábbi állításokkal!

1: Egyáltalán nem értek egyet, 2: Inkább nem értek egyet, 3: Nem tudom eldönteni, 4: Inkább egyetértek, 5: Teljes mértékben egyetértek

1. Szerintem az anya már a szülést követő első hónapokban elmehet néhány órára otthonról kikapcsolódni, míg az apa van a gyermekkel.
2. Fontosnak tartom, hogy az első napoktól kezdve az apa is időt töltsön kettesben a gyermekével.
3. Szerintem fontos, hogy óvodáskorig az anya 0-24 elérhető legyen a gyermek számára.
4. Jó ötletnek tartom, hogy bébiszitter vigyázzon a gyermekre.
5. Jó ötletnek tartom a bölcsődébe járást.
6. Fontosnak tartom, hogy a szülők heti néhány órát kettesben tölthessenek.
7. Nem ítélem el azt, aki, ha kijön a sodrából, kiabál a gyermekével.
8. Nem ítélem el azt, aki indokolt esetben szóban megfenyíti a gyermekét.
9. Nem ítélem el azt, aki indokolt esetben, a gyermek érdekében ad neki egy-két pofont.

5. ábra

Tervezik-e, hogy az első napokban apa is otthon lesz?	☐ Igen ☐ Nem ☐ Még nem beszéltünk erről
A baba születése után ki marad otthon a gyermekkel?	☐ Egyenlő mértékben mindketten ☐ Főleg anya

	☐ Főleg apa
Mit gondolnak: a gyermek számára az első 3 évben az anya vagy az apa jelenléte a fontosabb?	☐ Anya jelenléte ☐ Apa jelenléte ☐ Egyenlő mértékű ☐ Majdnem egyenlő mértékű, de anya kicsit fontosabb ☐ Majdnem egyenlő mértékű, de apa kicsit fontosabb
Mit gondolnak: az első évben a gyermekgondozás (etetés, pelenkázás, fürdetés, altatás, játék) melyik szülő elsődleges feladata?	☐ Anya ☐ Apa ☐ Egyenlő mértékű ☐ Majdnem egyenlő mértékű, de anya kicsit fontosabb ☐ Majdnem egyenlő mértékű, de apa kicsit fontosabb
Mit gondol az alábbi megállapításról? Egy apa, a szoptatás kivételével ugyanúgy el tudja látni az újszülöttet (születéstől kezdve), mint az anya.	☐ Egyetértek ☐ Nem értek egyet, az anyát ebben a korban az apa nem tudja pótolni ☐ Egyéb

6. ábra

Mit gondolnak a férfi-női szerepről, hozzá kapcsolódó feladatokról?

A háztartási munka szerintem elsősorban	☐ Férfi feladata ☐ Nő feladata ☐ Férfi és nő feladata is
A család eltartása szerintem elsősorban	☐ Férfi feladata ☐ Nő feladata ☐ Férfi és nő feladata is
Az anya a gyermek születése után	☐ Teljes munkaidőben dolgozik ☐ Részmunkaidőben dolgozik ☐ Nem dolgozik
Az apa a gyermek születése után	☐ Teljes munkaidőben dolgozik ☐ Részmunkaidőben dolgozik ☐ Nem dolgozik

7. ábra

A beolvasott összes eset száma: 273

Index	Változó	Esetek	Medián	Átlag	St.hiba	95%-os	konf.int.	Ferdeség	Csúcsosság
4.	Életkora	272	29	29,73	0,376	28,99	30,47	0,713***	0,393
73.	tradicio	273	2,667	2,402	0,0346	2,334	2,470	-0,828***	-0,154

Jelölés a normalitás tesztelésénél a Ferdeség és a Csúcsosság segítségével: *: $p < 0,05$ **: $p < 0,01$ ***: $p < 0,001$

8. ábra

SPEARMAN-FÉLE RANGKORRELÁCIÓS MÁTRIX (Jelölés: +: $p < 0,10$ *: $p < 0,05$ **: $p < 0,01$)

Változó	Életkora
tradicio	-0,043
p-érték:	0,4821

9. ábra

KÉTSZEMPONTOS GYAKORISÁGI TÁBLÁZAT

Sorváltozó: Neme?

Oszlopváltozó: kiabál (Kérem értékelje a skálán, mennyire ért egyet az alábbi állításokkal! [Nem ítélem el azt, aki ha kijön a sodrából, kiabál a gyermekével.])

A kiabál változó értékeit:

Neme?	1	2	3	4	5	Összesen
n?	9	10	17	13	4	53
férfi	10	7	5	7	2	31
Összesen	19	17	22	20	6	84

KAPCSOLATI MUTATÓK

Cramér-féle kontingencia-együttható, $V = 0,221$

FÜGGETLENSÉG TESZTELÉSE

Khi-négyzet-próba ($f = 4$): $\text{Khi}^2 = 4,114$ ($p = 0,3907$)

KÉTSZEMPONTOS GYAKORISÁGI TÁBLÁZAT

Sorváltozó: Neme?

Oszlopváltozó: fenyt (Kérem értékelje a skálán, mennyire ért egyet az alábbi állításokkal! [Nem ítélem el azt, aki indokolt esetben szóban megfenyíti a gyermekét.])

A fenyt változó értékeit:

Neme?	1	2	3	4	5	Összesen
n?	10	11	9	15	8	53
férfi	6	7	3	10	5	31
Összesen	16	18	12	25	13	84

KAPCSOLATI MUTATÓK

Cramér-féle kontingencia-együttható, $V = 0,102$

FÜGGETLENSÉG TESZTELÉSE

Khi-négyzet-próba ($f = 4$): $\text{Khi}^2 = 0,880$ ($p = 0,9275$)

10. ábra

Az elég jó szülő fogalma és a nemi különbségek a gyermeknevelésben

KÉTSZEMPONTOS GYAKORISÁGI TÁBLÁZAT

Sorváltozó: Neme?

Osztópváltozó: pofon [Kérem értékelje a skálán, mennyire ért egyet az alábbi állításokkal [Nem ítélem el azt, aki indokolt esetben, a gyermek érdekében ad neki egy-két pontot.]]

Neme?	A pofon változó értékei:					Összesen
	1	2	3	4	5	
n?	26	10	10	5	2	53
férfi	13	6	6	3	3	31
Összesen	39	16	16	8	5	84

KAPCSOLATI MUTATÓK

Cramér-féle kontingencia-együttható, $V = 0,127$

FÜGGETLENSÉG TESZTELÉSE

Khi-négyzet-próba ($f = 4$): $\text{Khi}^2 = 1,365$ ($p = 0,8502$)

FIGYELEM: Túl sok az 5-nél kisebb várt gyakoriságok száma: $k = 3$

Emiatt a khi-négyzet-próba érvényessége kétséges lehet.

11. ábra

KÉTSZEMPONTOS GYAKORISÁGI TÁBLÁZAT

Sorváltozó: Neme?

Osztópváltozó: pofon2 [Kérem értékelje a skálán, mennyire ért egyet az alábbi állításokkal [Nem ítélem el azt, aki indokolt esetben, a gyermek érdekében ad neki egy-két pontot.] átkódolva]

Neme?	A pofon2 változó értékei:					Összesen
	1	2	3	4	5	
n?	26	10	10	7	53	
férfi	13	6	6	6	31	
Összesen	39	16	16	13	84	

KAPCSOLATI MUTATÓK

Cramér-féle kontingencia-együttható, $V = 0,091$

FÜGGETLENSÉG TESZTELÉSE

Khi-négyzet-próba ($f = 3$): $\text{Khi}^2 = 0,696$ ($p = 0,8741$)

12. ábra

KÉTSZEMPONTOS GYAKORISÁGI TÁBLÁZAT

Sorváltozó: szulok2e [Kérem értékelje a skálán, mennyire ért egyet az alábbi állításokkal [Fontosnak tartom, hogy a szülők heti néhány órát kettesben tölthessenek.]]

Osztópváltozó: bebiszit [Kérem értékelje a skálán, mennyire ért egyet az alábbi állításokkal [Jó ötletnek tartom, hogy bebiszitter vigyázzon a gyermekre.]]

szulok2e	A bebiszit változó értékei:					Összesen
	1	2	3	4	5	
1	1	0	0	0	0	1
2	2	0	0	0	0	2
3	3	2	1	0	0	6
4	7	0	2	2	0	11
5	15	23	11	11	3	63
Összesen	28	25	14	13	3	83

KAPCSOLATI MUTATÓK

Cramér-féle kontingencia-együttható, $V = 0,228$

FÜGGETLENSÉG TESZTELÉSE

Khi-négyzet-próba ($f = 16$): $\text{Khi}^2 = 17,288$ ($p = 0,3672$)

FIGYELEM: Túl sok az 5-nél kisebb várt gyakoriságok száma: $k = 21$

Emiatt a khi-négyzet-próba érvényessége kétséges lehet.

KÉTSZEMPONTOS GYAKORISÁGI TÁBLÁZAT

Sorváltozó: szulok2e [Kérem értékelje a skálán, mennyire ért egyet az alábbi állításokkal [Fontosnak tartom, hogy a szülők heti néhány órát kettesben tölthessenek.]]

Osztópváltozó: bolcsi [Kérem értékelje a skálán, mennyire ért egyet az alábbi állításokkal [Jó ötletnek tartom a bölcsődébe járást.]]

szulok2e	A bolcsi változó értékei:					Összesen
	1	2	3	4	5	
1	1	0	0	0	0	1
2	0	0	1	1	0	2
3	0	2	1	1	2	6
4	2	2	3	2	2	11
5	6	12	14	18	13	63
Összesen	9	16	19	22	17	83

KAPCSOLATI MUTATÓK

Cramér-féle kontingencia-együttható, $V = 0,202$

FÜGGETLENSÉG TESZTELÉSE

Khi-négyzet-próba ($f = 16$): $\text{Khi}^2 = 13,542$ ($p = 0,6328$)

FIGYELEM: Túl sok az 5-nél kisebb várt gyakoriságok száma: $k = 20$

Emiatt a khi-négyzet-próba érvényessége kétséges lehet.

13. ábra

KÉTSZEMPONTOS GYAKORISÁGI TÁBLÁZAT			
Sorváltozó: szulok2 [Kérem értékelje a skálán, mennyire ért egyet az alábbi állításokkal [Fontosnak tartom, hogy a szülők heti néhány órát kettesben tölthessenek.] átkódolva]			
Oszlopváltozó: szitter [Kérem értékelje a skálán, mennyire ért egyet az alábbi állításokkal [Jó ötletnek tartom, hogy bébiszitter vigyázzon a gyermekre.] átkódolva]			
A szitter változó értékei:			
szulok2	1	2	Összesen
1	9	0	9
2	58	16	74
Összesen	67	16	83

KAPCSOLATI MUTATÓK

fi kontingencia-együltható ($\sim$ Cramér-féle V) = 0,170

Esélyhányados (odds ratio): alfa = 0,187

Az esélyhányados kiszámíthatósága céljából a 4 cellagyakoriság mindegyikéhez 0,5-öt hozzáadtunk.

FÜGGETLENSÉG TESZTELÉSE

Khi-négyzet-próba (f = 1): Khi2 = 2,411 (p = 0,1205)

A legkisebb várt gyakoriság, e_min = 1,7 < 5.

Ez kétségesse teheti a khi-négyzet próba érvényességét.

Fisher-egzakt-próba:

- egyoldali: p = 0,1301
- kétoldali: p = 0,1950

14. ábra

KÉTSZEMPONTOS GYAKORISÁGI TÁBLÁZAT			
Sorváltozó: szulok2 [Kérem értékelje a skálán, mennyire ért egyet az alábbi állításokkal [Fontosnak tartom, hogy a szülők heti néhány órát kettesben tölthessenek.] átkódolva]			
Oszlopváltozó: bolcs2 [Kérem értékelje a skálán, mennyire ért egyet az alábbi állításokkal [Jó ötletnek tartom a bolcs?dében járást.] átkódolva]			
A bolcs2 változó értékei:			
szulok2	1	2	Összesen
1	5	4	9
2	39	35	74
Összesen	44	39	83

KAPCSOLATI MUTATÓK

fi kontingencia-együltható ($\sim$ Cramér-féle V) = 0,018

Esélyhányados (odds ratio): alfa = 0,891

FÜGGETLENSÉG TESZTELÉSE

Khi-négyzet-próba (f = 1): Khi2 = 0,026 (p = 0,8714)

A legkisebb várt gyakoriság, e_min = 4,2 < 5.

Ez kétségesse teheti a khi-négyzet próba érvényességét.

Fisher-egzakt-próba:

- egyoldali: p = 0,5776
- kétoldali: p = 1,0000

15. ábra

KÉTSZEMPONTOS GYAKORISÁGI TÁBLÁZAT			
Sorváltozó: kompeten [Mit gondol az alábbi megállapításról? Egy apa, a szoptatás kivételével ugyanúgy el tudja látni az újszülöttet (születéstől kezdve) mint az anyja.]			
Oszlopváltozó: apa22 [Kérem értékelje a skálán, mennyire ért egyet az alábbi állításokkal [Fontosnak tartom, hogy az első napoktól kezdve az apa is időt töltsön kettesben a gyermekével.] átkódolva]			
Az apa22 változó értékei:			
kompeten	1	2	Összesen
Egyetérték.	2	59	61
Nem értek egyet	4	19	23
Összesen	6	78	84

KAPCSOLATI MUTATÓK

fi kontingencia-együltható ($\sim$ Cramér-féle V) = -0,244

Esélyhányados (odds ratio): alfa = 6,211

FÜGGETLENSÉG TESZTELÉSE

Khi-négyzet-próba (f = 1): Khi2 = 5,015 (p = 0,0251)*

A legkisebb várt gyakoriság, e_min = 1,6 < 5.

Ez kétségesse teheti a khi-négyzet próba érvényességét.

Fisher-egzakt-próba:

- egyoldali: p = 0,0452*
- kétoldali: p = 0,0452*

16. ábra

KÉTSZEMPONTOS GYAKORISÁGI TÁBLÁZAT

Sorváltozó: anyu2 (Kérem értékelje a skálán, mennyire ért egyet az alábbi állításokkal [Szerintem az anyja már a szülést követő első hónapokban elmehet néhány órára otthonról kikapcsolódni, míg az apa van a gyermekkel.] átkódolva)
 Oszlopváltozó: apa22 (Kérem értékelje a skálán, mennyire ért egyet az alábbi állításokkal [Fontosnak tartom, hogy az első napoktól kezdve az apa is időt töltsön kettesben a gyermekével.] átkódolva)

	Az apa22 változó értékei:		
anyu2	1	2	Összesen
1	4	14	18
2	2	64	66
Összesen	6	78	84

KAPCSOLATI MUTATÓK

fi kontingencia-együttható (~ Cramér-féle V) = 0,306
 Esélyhányados (odds ratio): alfa = 0,109

FÜGGETLENSÉG TESZTELÉSE

Khi-négyzet-próba (f = 1): Khi2 = 7,854 (p = 0,0051)**
 A legkisebb várt gyakoriság, e_min = 1,3 < 5.
 Ez kétségesse teheti a khi-négyzet próba érvényességét.
 Fisher-egzakt-próba:
 - egyoldali: p = 0,0176*
 - kétoldali: p = 0,0176*

17. ábra

KÉTSZEMPONTOS GYAKORISÁGI TÁBLÁZAT

Sorváltozó: 024any2 (Kérem értékelje a skálán, mennyire ért egyet az alábbi állításokkal [Szerintem fontos, hogy óvodáskorig az anyja 0-24 elérhet? legyen a gyermek számára.] átkódolva)
 Oszlopváltozó: apa22 (Kérem értékelje a skálán, mennyire ért egyet az alábbi állításokkal [Fontosnak tartom, hogy az első napoktól kezdve az apa is időt töltsön kettesben a gyermekével.] átkódolva)

	Az apa22 változó értékei:		
024any2	1	2	Összesen
1	2	55	57
2	4	23	27
Összesen	6	78	84

KAPCSOLATI MUTATÓK

fi kontingencia-együttható (~ Cramér-féle V) = -0,205
 Esélyhányados (odds ratio): alfa = 4,783

FÜGGETLENSÉG TESZTELÉSE

Khi-négyzet-próba (f = 1): Khi2 = 3,531 (p = 0,0602)+
 A legkisebb várt gyakoriság, e_min = 1,9 < 5.
 Ez kétségesse teheti a khi-négyzet próba érvényességét.
 Fisher-egzakt-próba:
 - egyoldali: p = 0,0810+
 - kétoldali: p = 0,0810+